

Rollemodellen

INTERVJU

MARTIN HOTVEDT

E-post: martin@hotvedt.no

Universitetssykehuset Nord-Norge

I over 20 år har anestesilege Anne Berit Guttormsen tatt vare på studenter og alvorlig syke pasienter på Haukeland universitetssykehus – men i 2012 byttet hun selv rolle fra lege til kritisk syk pasient.

Det var midt på natten da det smalt.

– Pang! Akkurat sånn. Anestesilege Anne Berit Guttormsen lå i en hotellseng på kongress i Turku, Finland, da hun fikk hyperakutte smerter i korsryggen. Nå sitter hun på kontoret og forteller om den dramatiske natten.

– Jeg skjønnte at jeg måtte komme meg hjem til Bergen. – Fort, forklarer hun. Rygginfeksjonen, som slo ut den ellers så hardtarbeidende duracellkaninen av en overlege, holdt på å føre henne til hennes eget arbeidssted: Intensivavdelingen ved Haukeland universitetssykehus. Der hvor de aller sykeste pasientene ligger. Der hvor Guttormsen selv brukte å gå visitt hver dag og ha stålkontroll på pasientene, ofte med et drøss av studenter hengende som en hale bak seg.

Professoren fryktet det verste, men heldigvis fikk hun diagnosen fort: spondylodiskitt – en infeksjon i ryggsøylen og mellomvirvelskivene. Med hjelp av kyndige kolleger snudde tilstanden og hun kunne skrives ut etter totalt én måned på sykehus.

Hun var fast innstilt på å gå hjem fra sykehuset, like bestemt som før.

– Å gå 1,5 kilometer tok over en time, humrer hun.

– Hvordan hadde du det som pasient?

– Jeg ble stort sett profesjonelt behandlet. Det ble lange dager med mye smerter og en frykt for at jeg aldri skulle bli bra igjen. Jeg var redd jeg ikke skulle klare å jobbe mer, forklarer hun, og legger til: – Men da jeg kom meg, ble det kjedelige dager. Jeg begynte å savne jobben og min egen seng. Humøret mitt var ikke på topp, akkurat.

Veileder studentene

I dag sitter hun upåvirket og blid som alltid på kontoret sitt. Solen skinner så vidt over fjellene rundt Bergen og inn gjennom kontorvinduet. Veggene er tapetsert med priser og utmerkelse for langvarig studentengasjement. På kontordøren henger timeplaner vendt ut mot gangen.

Anne Berit Guttormsen

Født 1958 i Trondheim

Cand.med. Universitetet i Bergen 1983

Turnuslege, Voss 1984–85

Distriktsturnustjeneste, Vaksdal kommune 1985

Overlege, Intensivmedisinsk seksjon, Haukeland universitetssykehus

Professor, Leder for forskerlinjen, Det medisinske fakultet

Redaktør i Norsk anestesilogisk forum 2007–

Læringsmiljøprisen, Universitetet i Bergen 2014

Olav Thon-Stiftelsens pris for fremragende undervisning 2017

– Så alle vet hva jeg driver med.

Stort sett alle medisinstudenter som eksamineres fra Universitetet i Bergen kjenner Anne Berit Guttormsen.

– Studentene og jeg har så mange treffpunkter underveis, så jeg blir vel en slags gjennomgående figur gjennom studiet, forklarer hun.

Guttormsen er professor. Hun har ansvaret for kurset «Den akutt syke pasient» som er allerede de første studieukene, er leder for forskerlinjen på medisin- og odontologistudiet og har ansvaret for katastrofemedisinkurset som studentene har det siste studieåret.

I tillegg fungerer hun som kontakt, samtalepartner og rådgiver for studenter som måtte trenge ekstra oppfølging i ulike sammenhenger.

Hun gestikulerer når hun forklarer:

– Det har alltid vært viktig for meg å se menneskene bak fasaden. Vi er ikke bare leger eller studenter, men mennesker av kjøtt, blod og følelser. Vi er alle sårbare hvis livet snur vrangsidene til, sier hun.

Guttormsen forklarer at mange hun møter på medisinstudiet sliter med forventningspress.

– Det er jo litt rart at det kommer fra meg, som selv var veldig «flink pike» og brukte masse tid på lesesalen, men: Altfor mange har for stort fokus på å få gode karakterer. Mange jeg snakker med er kjempestresset og nervøse for ikke å gjøre det bra nok. De har det så vondt, og jeg forsøker å roe ned stemningen, sier hun, og legger til: – Hadde jeg kunnet servere sjampanje før muntlig eksamen, hadde jeg gjort det!

Guttormsen, som selv gikk direkte fra videregående skole til medisinstudiet, lar seg fascinere av de som går en litt annen vei. – De som ikke kommer rett inn, er ofte spennende mennesker. De har gjerne drevet med noe helt annet, før noe i livet har fått dem til å tenke «jeg vil bli lege». Jeg opplever dem som mye mindre stresset, mer modne og med litt mer livserfaring. Det er så mye annet som betyr mer enn gode karakterer. Ro ned! Det er budskapet mitt.

- Men du er ikke så rolig selv?

- Nei, jeg vet.

- En kollega av deg sa at du er som et stearinlys som brenner i begge ender?

- Ja, og en annen sa at jeg brant på midten også!

Hun bryter ut i den karakteristiske høye, men litt korte, latteren før hun blir seriøs igjen.

- En del kolleger har spådd at jeg skulle få hjerteinfarkt før fylte 40 år. Men nå er jeg 59 og har klart å unngå det. Helsen er god, den, sier hun betryggende.

- Hva er hemmeligheten?

- Gode folk rundt meg, inkludert forståelsesfulle sjefer, en spennende jobb og høy stressterskel. Det skal ganske mye til for å vippe meg av pinnen.

Fikk pris fra Olav Thon

I fjor vant hun Olav Thon Stiftelsens nasjonale pris for fremragende undervisning på 500 000 kroner. Siden 2010 har hun mottatt et titalls priser for undervisningen hun driver innenfor akutt- og intensivmedisin.

Foto: Magne Sandnes

- Thon-prisen var i forbindelse med langvarig undervisning, og da spesielt den akuttmedisinske biten. Det er klart man blir smigret, smiler hun, og ler kort.

Det har tatt en stund for professoren å skjønne hvor mye hun betyr for studentene.

- Det var en gang en ung kollega som kom bort til meg og sa «Du! Du er... forbildet mitt!». Det skjønte jeg ikke noe av. Jeg ser jo ikke sånn på meg selv, men etter det begynte jeg å skjønne min egen verdi. Det gir anerkjennelse, og det gir glede. Pengene betyr ikke så mye, sier hun. Og legger til:

- Imidlertid er jeg påpasselig med å understreke at dette stort sett er et lagarbeid der hodet mitt kanskje stikker seg tydeligst frem. Jeg hadde for eksempel aldri klart dette uten assistentlegene Håvard Landsdalen og Marius Berge. De har jeg kjent siden de var studenter, og nå er de begge assistentleger innenfor anestesi. Det må flere hoder til for å organisere førstehjelpsuker med 240 studenter, smiler hun.

- Det har blitt noen tusenlapper i prispenger disse årene, hvor tar de veien?

- De står på en stor bankkonto! Ha-ha!

Professoren snur seg på kontorstolen og legger kjapt til:

- Neida, prisene som er felles går rett tilbake til undervisningen. Jeg har for eksempel en pappboks her i hyllen med noen hundrelapper som kan brukes, for eksempel hvis noen trenger trenger pizza til en ettermiddagsforelesning. Sånt er viktig og miljøbyggende, forklarer hun.

– Men pengene du fikk fra Thon er personlige?

– Joda. Men jeg vet ikke helt hva de bør brukes til. Kanskje noen sykkelreiser, men jeg er også åpen for at de kan brukes til undervisnings- og forskningsformål.

– Hva mener du er nøkkelen til god undervisning?

– Hm...

Guttormsen myser tenkende bak de runde brillene sine. – Alle må finne sin egen stil. Jeg er veldig direkte, på godt og vondt. Gir spesifikk ris og ros. Noen synes jeg er streng, men det er nok bare en del av stilen min.

Selv beskriver hun seg som en frontal person. Ord og tanker som genereres i frontallappen kommer ofte fort og direkte ut gjennom munnen. I kullboken hennes sto følgende beskrivelse: «Anne Berit går fram etter bulldoserprinsippet, men er flink til å plukke opp persillebladene etterpå».

Hun ler.

– Er det en riktig beskrivelse?

– Den er vel ganske god, ja, humrer hun, og legger til: – Men jeg har nok blitt mykere med årene. Jeg har skjønt hvordan jeg virker på folk, forklarer hun.

Skulle egentlig bli forsker

Å ende opp som studentveileder og anestesilege var aldri et klart mål for Anne Berit Guttormsen. Tidlig i karrieren holdt hun på med forskning på blodplater, og litt senere prøvde hun seg som kirurg.

– Jeg følte meg ikke motivert og moden nok til å satse på forskningen da. Og så følte jeg at jeg ikke hadde de praktiske ferdighetene som skulle til for å bli kirurg.

Foto: Magne Sandnes

Et vikariat på anesesiavdelingen ble til fast jobb, og en spesialisering innenfor intensivmedisin førte henne til avdelingen hun jobber på i dag.

– Livet består jo av mange tilfeldigheter, og jeg trives supert der jeg har endt opp, smiler hun.

Guttormsen trives med høyt arbeidstempo, dramatiske pasientforløp og den varierte hverdagen, men innrømmer at hun synes de etiske dilemmaene hun møter på jobb er vanskelig. – Noe av det vanskeligste vi gjør i jobben vår er de etiske beslutningene. Vi må alltid ha stort fokus på om det er etisk riktig å trappe opp intensivbehandlingen. Når skal vi stoppe behandlingen hvis den er nytteløs? Hvilket resultat tilstreber vi?

Professoren er alvorlig i blikket. – Dette er diskusjoner vi har nesten daglig på jobb. Jeg synes ofte vi tøyer strikken litt for langt. Jeg holder nok ofte igjen, men har blitt motbevist noen ganger. Det er vanskelig å sette seg over liv og død, og det kan være ganske heftige

diskusjoner mellom oss anestesileger og kirurgene. Som regel løser vi det bra, heldigvis, sier hun, og fortsetter:

– Gjennom moderne intensivbehandling kan vi forlenge pasientens liv uten at det blir et godt liv etter intensivoppholdet. Dette er vanskelig, sier hun med trykk på vanskelig. Guttormsen mener de pårørende i enda større grad må inkluderes i vanskelige avgjørelser rundt liv og død.

– Ofte har de pårørende tenkt på de vanskelige valgene som vi er redde for å spørre dem om.

Fremtiden

Selv om hun fortsatt ofte står opp klokken halv seks («for å få jobbet litt før jobb») innrømmer 59-åringen at hun har begynt å tenke på årene som kommer etter det intensive legelivet.

Hun teller på fingrene.

– Ni...ti. Det er ti år til, ikke så veldig lenge, sier hun og fortsetter:

– Dette med undervisning og det å være i klinikken er jo en stor del av identiteten min, så jeg kommer til å fortsette med det så lenge jeg klarer.

Hun fikler litt med fingrene.

– Jeg har forsket mye på alvorlige allergiske reaksjoner (anafylaksi) og har en del data liggende. Det tenker jeg kan være en fin måte å gradvis trappe ned karrieren på; skrive og forske litt på de tingene, smiler hun.

Og selv om hun fortsatt jobber godt over 100 %, passer hun på å ta ut ferien sin og dyrke andre hobbyer. Bare i fjor ble det sykkelreiser i Vietnam og Sør-Afrika. Om vinteren trives hun best på ski på Geilo.

– Og så melder jeg meg som frivillig her og der.

Professoren er aktivt medlem i Norsk Folkehjelp, og trives godt med menneskemøtene.

– Jeg synes sånt er så herlig! På instruktørkurset var det gartnere, elektrikere, medisinstudenter og så meg, da, som jobbet sammen i gode team og lærte av hverandre. Basal førstehjelp og alt det andre som hører med. Det å undervise legfolk er virkelig en kunst, det prøver jeg alltid å huske på. Det er så fascinerende hva man klarer sammen.

Dersom man skal undervise i regi av Norsk Folkehjelp må man bestå instruktørkurset – uansett bakgrunn. Å uteksaminere selveste Anne Berit Guttormsen var det en ung medisinstudent som fikk ansvaret for.

– Hvordan gikk eksamen?

Hun smiler.

– Jeg sto!

Publisert: 12. juni 2018. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.18.0244

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2020. Lastet ned fra tidsskriftet.no